

Bruxelles, den 22.2.2017
COM(2017) 90 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DEN EUROPÆISKE CENTRALBANK OG EUROGRUPPEN**

**Det europæiske semester 2017: Vurdering af fremskridtene med strukturreformer,
forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer og resultater af de
dybdegående undersøgelser i henhold til forordning (EU) nr. 1176/2011**

{SWD(2017) 67 final - SWD(2017)93 final}

1. INDLEDNING

Europas genopretning efter den økonomiske krise foregår støt og fører til en positiv udvikling på arbejdsmarkedet Prioriteterne i den årlige vækstundersøgelse for 2017¹ bliver omsat til handling fra medlemsstaternes side. Genopretningen kan tilskrives en lempelig pengepolitik, en stort set neutral samlet finanspolitisk kurs, en vækstfremmende finanspolitisk tilpasning og effekten af strukturreformer. Den understøttes af øget tillid blandt virksomheder og forbrugere til de økonomiske udsigter. Udbetalingerne fra de europæiske struktur- og investeringsfonde og projekterne inden for rammerne af investeringsplanen for Europa, bidrager til at mobilisere private og offentlige investeringer. Beskæftigelsen er stigende i næsten alle medlemsstater, arbejdsløsheden er faldende, og både langtidsledigheden og ungdomsarbejdsløsheden bliver gradvist mindre. Den store arbejdsløshed, fattigdom og ulighed udgør dog fortsat centrale bekymringer i nogle lande, og den socioøkonomiske konvergens på tværs af EU lader vente på sig. Produktivitetsvæksten er blevet forbedret, men varierer betydeligt mellem medlemsstaterne og ligger fortsat på et lavt niveau samlet set. For at sikre genopretningen skal der gøres brug af samtlige politikredskaber — pengepolitik, finanspolitik og strukturpolitik — for at styrke vækst, investeringer og finansiel stabilitet.

Medlemsstaterne skal gøre en samtidig indsats i forhold til investeringer, strukturreformer og offentlige finanser for at sætte skub i væksten og fastholde den. Pengepolitik alene kan ikke løfte efterspørgslen eller investeringerne. Finanspolitikken spiller fortsat en essentiel rolle, både i de medlemsstater, der har et finanspolitisk råderum, og i dem, der har behov for at tilpasse sig. Den skal fokusere på en politik, der forbedrer vækstpotentialet på mellemlang sigt. Strukturreformer skal fokusere på at skabe forudsætninger for investeringer, øge arbejdsstyrken og sikre bæredygtighed i de offentlige finanser. Reformerne skal også fremme et bedre erhvervsclima, fremme innovation og øge dynamikken på vare- og tjenestemarkederne. De skal samtidig rette op på uligheder, bl.a. ved at tilskynde til investering i kompetencer, forbedre matchingen på arbejdsmarkedet og modernisere skatte- og socialsikringssystemerne.

I denne meddelelse sammenfattes de fremskridt, der er gjort med gennemførelsen af reformer og adresseringen af ubalancer i medlemsstaternes økonomier. Undtagen for Grækenlands vedkommende² indeholder de landerapporter, der er udarbejdet af Kommissionens tjenestegrene, en detaljeret vurdering af de fremskridt, der er gjort i retning af at tackle de udfordringer, der blev fremhævet i henstillingerne fra 2016. For de tretten lande, der blev nævnt i 2017-rapporten om varslingsmekanismen³, inkluderer rapporterne også de dybdegående undersøgelser, der blev gennemført som led i proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer.

Landerapporterne giver et mere langsigtet billede af de fremskridt, der er gjort, og udfordringerne fremover. Mens det europæiske semester følger en årlig cyklus, fastlægges reformprioriteterne i medlemsstaterne ofte ved starten af en ny regeringsperiode, og det kan tage flere år at gennemføre omfattende strukturelle reformer. For bedre at afspejle

¹ COM(2016) 725. For et overblik over prioriteterne på EU-plan henvises også til Kommissionens arbejdsprogram for 2017 (COM(2016) 710) og den fælles erklæring af 13. december 2016 om EU's lovgivningsmæssige prioriteter for 2017.

² For at undgå overlappning med reformforanstaltningerne i det makroøkonomiske tilpasningsprogram og for at følge tidligere års tilgang har Kommissionen ikke rettet yderligere henstillinger til Grækenland som led i det europæiske semester.

³ COM(2016) 728.

dette i analysen indeholder landerapporterne for første gang en mere langsigtet vurdering af implementeringen af de landespecifikke henstillinger.

Analysen gør også status over budgetsituationen i medlemsstaterne. Den er baseret på Kommissionens seneste økonomiske prognose⁴ og Kommissionens udtalelser om udkastene til budgetplaner for 2017 som forelagt af medlemsstaterne i euroområdet⁵.

Kommissionen har taget skridt til at øge ejerskabet til reformdagsordenen. I de seneste år har den strømlinet de landespecifikke henstillinger. Som led i dette europæiske semester har Kommissionen styrket dialogen med medlemsstaterne på teknisk og politisk plan, særlig under besøg på højt plan aflagt af næstformænd og kommissærer. Medlemsstaterne er også blevet hørt om landerapporternes analytiske indhold før deres offentliggørelse og har haft mulighed for at kontrollere, at oplysningerne er korrekte, men synspunkterne er fortsat Kommissionens.

Det europæiske semester går langt videre end en individuel vurdering af hver enkelt medlemsstats resultater. Det er også et redskab til at fremme den politiske koordinering af politikker i medlemsstaterne, herunder i deres nationale parlamenter, og til i højere grad at inddrage arbejdsmarkedets parter. I landerapporterne identificeres også de potentielle risici for spredningseffekter i medlemsstaterne i euroområdet, hvis der ikke skrives ind. De landespecifikke henstillinger, som Kommissionen agter at fremlægge i maj 2017, vil også tage hensyn til henstillingerne vedrørende euroområdet⁶.

2. ØKONOMISK OG SOCIAL KONTEKST

Den europæiske økonomi har vist sig fra den robuste side, trods en række udfordringer i 2016. Væksten understøttes først og fremmest af det private forbrug, som er blevet tilgodeset af forbedringer på arbejdsmarkedet og lav inflation.

Der forventes også en moderat vækst i 2017-2018 trods såvel interne som eksterne risici. BNP-væksten i EU forventes at forblive forholdsvis stabil på 1,8 % i både 2017 og 2018. Den forventes at blive understøttet af løbende forbedringer på arbejdsmarkedet, lave låneomkostninger og den forventede styrkelse af den eksterne efterspørgsel. Det private forbrug forventes at forblive hovedkilden til vækst, mens investeringsvæksten antages at forblive moderat. Økonomien skal dog stadig overvinde arven fra krisen, navnlig langtidslidigheden, der, hvis der ikke gøres noget, kan ende med at blive strukturel. En ny udfordring for EU's økonomi hidrører fra potentielle ændringer i USA's politikker. Andre udfordringer omfatter konsekvenserne af den britiske folkeafstemning om at forlade EU, stigningen i de lange renter og den lave rentabilitet i nogle europæiske banker.

Beskæftigelsen i EU nåede op på 232,5 millioner personer i 2016, hvilket er det højeste antal nogensinde. Arbejdsløsheden er faldet til 8,5 %, og langtidsløsheden og ungdomsarbejdsløsheden ligger på henholdsvis 3,8 % og 18,2 % og er dermed lavere end i de

⁴ Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Økonomiske og Finansielle Anliggender (2017): "Europæisk økonomisk vinterprognose". *European Economy Institutional Paper* nr. 48.

⁵ COM(2016) 730.

⁶ COM(2016) 726.

foregående år. Andelen af befolkningen i EU, der er truet af fattigdom eller social udstødelse (23,7 %), er den laveste i fem år.

Selv om indkomstfordelingen i EU er mere jævn end i andre store økonomier, udgør indkomstulighed fortsat en politisk udfordring i EU. Selv før krisen førte strukturelle ændringer til voksende uligheder i fordelingen af indkomst, formue og muligheder, hvilket gav anledning til sociale bekymringer, som ikke kunne fjernes gennem fordelingspolitikker og sociale politikker. Finanskrisen har øget opfattelsen af ulige muligheder og en uretfærdig byrdefordeling i samfundet. I en række lande er stagnerende økonomiske vilkår for middelklassen gået hånd i hånd med, at de rigeste samfundslag ofte erobrer en stadig større del af velstanden. Svage budgetstillinger og den langsomme genopretning indskrænkede det politiske råderum i en række lande, hvilket forøgede presset i samfundet for at reagere på sociale uligheder⁷.

3. FREMSKRIDT I RELATION TIL DE LANDESPECIFIKKE HENSTILLINGER

En analyse, der ser adskillige år tilbage, bekræfter, at samtlige medlemsstater er indstillet på aktivt at forfølge strukturreformer. Siden starten på semesterprocessen i 2011 er der gjort betydelige fremskridt i forhold til langt de fleste henstillinger, men reformernes dybde og hastighed varierer mellem medlemsstaterne. For så vidt angår de landespecifikke henstillinger i 2016 gjorde de fleste medlemsstater enten visse eller begrænsede fremskridt med at løse de problemer, der blev peget på. Udviklingen forblev stort set uændret i forhold til det foregående år. Der kan noteres en særlig opmuntrende udvikling inden for finanssektoren og på det arbejdsmarkedspolitiske område, hvor mange medlemsstater har taget skridt til gøre noget ved de problemer, der blev nævnt sidste år. I en gunstig kontekst med lave renter gøres der også fremskridt med konsolideringen af de offentlige finanser. Fremskridtet med at forbedre erhvervs klimaet og sætte skub i investeringerne har været mere varierende på tværs af medlemsstaterne, mens de områder, hvor der er gjort mindst fremskridt, tæller åbningen af vare- og tjenestemarkederne og tacklingen af social udstødelse.

Generelt set er medlemsstaterne godt på vej til at opfylde Europa 2020-målene på energi- og klimaområdet, men det vil kræve en vedholdende indsats at nå andre mål. De fleste medlemsstater vil sandsynligvis senest i 2020 nå deres mål for emissionsreduktioner, vedvarende energi og energieffektivitet. Sytten medlemsstater har allerede nået deres mål for så vidt angår skolefrafald, mens tolv har nået deres mål for fuldførte videregående uddannelser. Skønt det europæiske beskæftigelsesmål på 75 % er inden for rækkevidde, og beskæftigelsessituationen er i fortsat bedring i næsten alle medlemsstater, vil det vise sig vanskeligt at nå de nationale beskæftigelsesmål i nogle medlemsstater. Der er fortsat problemer med at nå fattigdomsmålet, eftersom antallet af personer, der risikerer fattigdom eller social udelukkelse i Europa, fortsat er højt (119 millioner personer). Dette tal er dog faldet i de fleste medlemsstater i takt med forbedringen af situationen på arbejdsmarkedet. Tallet falder i retning af niveauet i 2008, der er referenceåret, for hvilket Europa 2020-målet blev sat, men det ligger fortsat over Europa 2020-målet med omkring 21,6 millioner personer.

⁷ Se "Employment and Social Developments in Europe Review, 2014-2016".

Fremskridtet i retning af at nå målet på 3 % for udgifterne til forskning og udvikling har været langsomt. Bilag 2 indeholder en oversigt over alle Europa 2020-målene.

De midler, der er tilgængelige under EU's nuværende flerårige finansielle ramme, anvendes af medlemsstaterne til at forberede og gennemføre strukturreformer. Den praktiske anvendelse af midlerne er blevet bedre med tiden i de fleste medlemsstater. Der blev sikret overensstemmelse mellem de landespecifikke henstillinger angående de vigtigste økonomiske og sociale udfordringer og de europæiske struktur- og investeringsfonde i programmeringsfasen (2014-2015) gennem målrettede investering og forhåndsbetingelser. Kommissionens tjenestegrene har vurderet de landespecifikke henstillinger for 2016 og konkluderet, at der på nuværende tidspunkt ikke er behov for at omlægge de operationelle programmer. Foruden de europæiske struktur- og investeringsfonde har medlemsstaterne adgang til finansiering fra Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer, Horisont 2020, Connecting Europe-faciliteten og andre direkte forvaltede EU-fonde. De kan også søge råd fra Strukturreformtjenesten til at fremme reformdagsordenen.

4. TACKLING AF MAKROØKONOMISKE UBALANCER

EU's medlemsstater gør fremskridt med korrektionen af makroøkonomiske ubalancer, skønt der fortsat optræder en række risici. De offentlige budgetter er i bedre form. Den private, offentlige og eksterne gæld er ikke desto mindre faldet i et langsomt tempo. Fremskridtene har indtil videre været ujævne i en kontekst med lav inflation og lav vækst. Nedbringelsen af den indenlandske gæld og udlandsgælden krævede en væsentlig nedgearing i flere medlemsstater med deraf følgende konsekvenser for væksten på kort sigt. Korrektionen af betalingsbalancerne i euroområdet og EU er i gang. Udviklingen i konkurrenceevnen har stort set været forenelig med behovet for at genskabe balance. Nedgearingen i den finansielle sektor har resulteret i bedre kapitalpositioner.

I henhold til 2017-rapporten om varslingsmekanismen var der behov for en dybdegående undersøgelse af situationen i tretten medlemsstater. Proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer viste, at de alle oplevede ubalancer eller uforholdsmæssigt store ubalancer i 2016. Rådet har støttet denne udvælgelse i sine konklusioner om varslingsmekanismen⁸. I landerapporterne analyseres den makroøkonomiske udvikling og fremgang hvad angår den politiske respons på de relevante politiske henstillinger. Målet er at forebygge opbygningen af risici og overvåge korrektionen af eksisterende ubalancer⁹. I betragtning af den betydning, som handelsforbindelserne og de finansielle forbindelser mellem EU-lande spiller, tager vurderingen højde for virkninger på tværs af grænserne.

4.1. Genskabelse af balance i EU og euroområdet

Store underskud på de løbende poster er blevet korrigeret, men store overskud har været voksende. Efter krisen fandt en kraftig korrektion sted i lande med store eksterne

⁸ Rådets dokument 5735/17.

⁹ I artikel 2 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1176/2011 defineres ubalancer som "enhver tendens, der medfører en makroøkonomisk udvikling, der har en negativ indvirkning på, eller har potentiale til at få en negativ indvirkning på, den rette virkemåde af økonomien i en medlemsstat, i Den Økonomiske og Monetære Union eller i Unionen som helhed".

underskud, efter at de private grænseoverskridende finansielle strømme var blevet vendt. Processen blev hjulpet på vej af forbedringer i den relative priskonkurrenceevne. Derefter forblev den indenlandske efterspørgsel og importen dæmpet i nettodebitorlande. Eftersom nettogælden over for udlandet fortsat er betragtelig i en række medlemsstater, skal de løbende poster holdes på et forsigtigt niveau. Omvendt fandt der ikke nogen tilsvarende og sammenlignelig korrektion sted efter krisen i de fleste lande med overskud på betalingsbalancen, og de store overskud har været voksende i nogle tilfælde. Som følge heraf er betalingsbalanceoverskuddet for euroområdet som helhed voksende¹⁰.

De vedvarende betalingsbalanceoverskud i euroområdet er tegn på, at dynamikken i den samlede efterspørgsel fortsat lakker bagefter den økonomiske aktivitet. Realvæksten i den indenlandske efterspørgsel i euroområdet er sattet agterud sammenlignet med niveauet før krisen. Den relativt lave samlede efterspørgsel har også negative følger for outputvæksten og skønnene over vækstpotentialet. Denne vedvarende slaphed forklarer den aktuelle rekordlave underliggende inflation, hvilket udgør en udfordring for lande, som skal reducere deres indenlandske gæld og udlandsgæld.

Nedbringelsen af den private og offentlige sektors gæld fortsætter, men i et langsomt og uensartet tempo, der bremses af en lav nominel vækst. Den vedvarende høje private gæld i flere lande, hvortil ofte kommer en stor offentlig gæld, bremser investeringer og vejer tungt på nogle bankers balancer. I de fleste lande går det fremad med at rette op på balancen, og gælden nedbringes takket være stigningen i husholdningernes og virksomhedernes nettoopsparing. Gældsnedbringelsen foregår imidlertid ikke altid dér, hvor den er mest tiltrængt, idet nogle meget gældsatte lande nedbringer deres forpligtelser langsommere end mindre gældsatte lande.

Den europæiske banksektor er blevet stadig mere modstandsdygtig, men den er konfronteret med en række udfordringer forbundet med lav rentabilitet og i nogle tilfælde en arv af misligholdte lån. Bankerne er vedblevet med at styrke deres kapitalbuffer, selv i en kontekst, hvor deres rentabilitet, om end den er i forbedring, fortsat er svag. Rentabiliteten hæmmes af en langsom økonomisk vækst, traditionelle forretningsmodeller, omkostningsineffektivitet og mættede bankmarkeder. Disse svagheder bliver forstærket af det nuværende lave renteniveau. I nogle lande reducerer mængden af misligholdte lån udlånsmulighederne, mens den lave rentabilitet hæmmer tilførslen og den interne generering af kapital og forringer mulighederne for at rejse kapital på markedet.

Flere medlemsstater bør holde nøje øje med risikoen for en mulig overophedning i visse sektorer. De medlemsstater, der har gjort størst fremskridt med tacklingen af ubalancer, oplever en dynamisk vækst og en forholdsvis høj inflation, og nogle oplever stigende enhedslønomkostninger. De reale boligpriser er stigende i fleste medlemsstater. I nogle tilfælde lægger stigningen i de reale boligpriser yderligere pres på allerede overvurderede boligmarkeder.

Skønt opsvinget har haft en effekt på arbejdsmarkederne, gør problemer såsom langtidsløshed og lav produktivitet sig fortsat gældende. Situationen på

¹⁰ Betragtning 17 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 lyder således: "Der bør ved vurderingerne af de makroøkonomiske ubalancer tages hensyn til, hvor alvorlige disse er, og deres potentielle negative økonomiske og finansielle følger. Samme betragtning siger videre, at "derudover bør politikkerne i medlemsstater, der akkumulerer store overskud på betalingsbalancen, tage sigte på at identificere og gennemføre foranstaltninger, der hjælper til at styrke deres nationale efterspørgsels- og vækstpotentiale".

arbejdsmarkederne har forbedret sig siden midten af 2013, og forskellen mellem arbejdsløsheden i de forskellige medlemsstater er på vej ned. I en række medlemsstater er ledigheden fortsat meget høj, og lønudviklingen er stagnerende. Social nød er stadig en realitet, især i de lande, der blev hårdest ramt af finanskrisen og gældskrisen.

Strukturreformer har bidraget til genoprettelsen af den makroøkonomiske balance, og reformkursen bør fastholdes. Der skal tages skridt til at forbedre konkurrenceevnen og sætte skub i en effektiv omfordeling af ressourcer. Insolvensreglerne bør gøres mere virkningsfulde for at hjælpe med korrektionen af ubalancer i beholdninger. Samtidig skal den negative effekt af gældsnedbringelsen for væksten på kort sigt begrænses. Tidligere reformer har hjulpet i varierende grad. I nogle lande med ubalancer er reformindsatsen sat i bero, og der er i en række tilfælde risiko for, at udviklingen går tilbage, ofte grundet politisk usikkerhed. For at høste alle fordele ved reformerne er det nødvendigt at fastholde og fuldende reformprocessen.

4.2. Gennemførelse af proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer

Overvågningen af gennemførelsen af politikker under proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer er blevet styrket. Efter forenklingen af kategoriseringen af sådanne ubalancer i 2016 er der blevet anvendt en proces med "specifik overvågning" på alle lande med ubalancer eller uforholdsmæssigt store ubalancer. Målet er at forbedre den løbende overvågning af de politikker, der iværksættes under proceduren, og dét ved hjælp af rapporter fra Kommissionen, der drøftes i Rådets udvalg. Overvågningen er blevet indrettet således, at den afspejler udfordringernes rækkevidde og ubalancerens alvor. Rådet har i store træk givet sin støtte til konklusionerne i de specifikke overvågningsrapporter.

Færre medlemsstater har ubalancer end i 2016. Ud af de tretten medlemsstater, der blev udvalgt til en nærmere analyse, er der ifølge de dybdegående undersøgelser en enkelt, der ikke har ubalancer, seks, der har ubalancer, og seks, der har uforholdsmæssigt store ubalancer. I bilag 3 sammenfattes resultaterne af de dybdegående undersøgelser.

Kommissionen vil nøje overvåge de politiske tilsagn fra lande med ubalancer:

- **Irland og Slovenien** har fortsat ubalancer. En række positive økonomiske udviklingstendenser og gennemførte reformer peger i retning af en gradvis korrektion. En holdbar korrektion af deres ubalancer er inden for rækkevidde, forudsat at der gøres en yderligere indsats. Med henblik på den næste dybdegående undersøgelse vil Kommissionen derfor overvåge den økonomiske udvikling i disse to lande og kommende tilsagn, særlig deres nationale reformprogrammer.
- **Tyskland** har ubalancer, der giver sig udslag i et stort betalingsbalanceoverskud. Den seneste økonomiske udvikling peger ikke i retning af en korrektion af disse ubalancer, skønt der er gjort visse fremskridt med at imødekomme sidste års PMU-relaterede landespecifikke henstillinger. Med henblik på den næste dybdegående undersøgelse vil Kommissionen derfor overvåge den økonomiske udvikling og kommende tilsagn, særlig det nationale reformprogram og et muligt nyt nationalt reformprogram fra den næste regering.
- **Frankrig** står stadig med en uforholdsmæssigt store ubalancer, men en række økonomiske udviklingstendenser og gennemførte reformer peger i retning af en gradvis korrektion. Der er brug for en yderligere indsats for at sikre en holdbar korrektion af ubalancerne. Med henblik på den næste dybdegående undersøgelse vil Kommissionen

derfor overvåge den økonomiske udvikling og kommende tilsagn, særlig det nationale reformprogram og et muligt nyt nationalt reformprogram fra den næste regering. På basis af udfaldet heraf kunne Kommissionen overveje at revidere klassificeringen fra uforholdsmæssigt store ubalancer til blot ubalancer.

- For tre lande med uforholdsmæssigt store ubalancer, nemlig **Cypern, Italien og Portugal**, vil Kommissionen i lyset af de vedvarende strukturelle svagheder, som den dybdegående undersøgelse har afsløret, tage sin vurdering fra maj måned op til revision og i den forbindelse tage hensyn til ambitionsniveauet i de to landes nationale reformprogrammer.

Tabel 1: Dybdegående undersøgelser 2016-2017

	2016	2017
Ingen ubalancer bekræftet	BE, EE, HU, AT, RO, UK	FI
Ubalancer	DE, IE, ES, NL, SI, FI, SE	DE, IE, ES, NL, SI, SE
Uforholdsmæssigt store ubalancer	BG, FR, HR, IT, PT, CY	BG, FR, HR, IT, PT, CY
Lande, der ikke blev udvalgt til en dybdegående undersøgelse	CZ, DK, LV, LT, LU, MT, PL, SK	BE, CZ, DK, EE, LV, LT, LU, HU, MT, AT, PL, RO, SK, UK

5. REFORMER I MEDLEMSSTATERNE

Genopretningens styrke og holdbarhed afhænger af, hvor effektivt reformerne vedtages og gennemføres. En beslutsom reformproces skaber tillid og forudsætninger for en holdbart højere vækst og beskæftigelse. Til gengæld afhænger disse af, hvor hurtigt reformerne på vare-, tjeneste- og arbejdsmarkeder leverer resultater, der fører til investeringer og en produktivitetsfremmende ressourceomfordeling.

Støtte til de nødvendige tilpasninger og omstillinger kan maksimere fordelene ved reformer og sikre synergieffekter mellem reformer på forskellige politikområder. Det kan være nødvendigt at synkronisere disse reformer og sikre, at de støtter hinanden, f.eks. ved at skabe større fleksibilitet på arbejds- og varemærkederne parallelt. Det er også vigtigt at gennemføre reformer i den rigtig rækkefølge, da klare tilsagn og mere langsigtede politiske dagsordener har indflydelse på, hvordan offentligheden tager dem til sig og støtter dem.

Ved at lette produktivitetsforøgelser i et større antal virksomheder kan der skabes større konvergens og ydes et bidrag til at mindske uligheder. De stigende produktivitetsforskelle er en af hovedkilderne til indkomstuligheder i EU's økonomier og samfund. De dæmper også konkurrenceevnen og vækstpotentialet. Effekten af uligheder på indkomstområdet kan afbødes gennem skatte- og socialsikringsystemerne, men behovet for

sådanne korrigerende foranstaltninger kan mindskes ved at gennemføre reformer, der muliggør en mere ligeligt fordelt produktivitetsvækst på tværs af virksomheder, sektorer og regioner¹¹. Forskelle i produktivitet kan løses, f.eks. ved at investere i færdigheder og uddannelse og ved at lette teknologioverførsler og omfordele ressourcer. Sådanne politikker bidrager til at øge lønninger og indkomster og til at mindske det pres på de offentlige finanser, der følger af behovet for at korrigere de eksisterende uligheder gennem omfordelinger. I Danmark blev der i 2012 nedsat en produktivitetskommission, der fik til opgave at komme med anbefalinger til, hvordan produktiviteten i den private og offentlige sektor kan styrkes. Adskillige af de anbefalinger, der blev udsendt i 2014, er blevet gennemført.

Der skal tages større hensyn til fordelingseffekter i forbindelse med planlægningen af strukturreformer og fastlæggelsen af den rækkefølge, de skal gennemføres i. Medlemsstaterne bør gennemføre strukturreformerne på en måde, som tager hensyn til deres virkning på kort og mellemlang sigt, herunder fordelingseffekter og sociale omkostninger. Nogle reformer har kun fordele og kræver ingen afvejning mellem vækst og lighed. Reforme i uddannelsessektoren, f.eks. en forbedring af uddannelseskvaliteten og adgangen til uddannelse, bidrager til økonomisk vækst og til at reducere uligheder. Erhvervsuddannelse og livslang læring bidrager også til at afbøde de negative virkninger af kvalifikationskrævende teknologiske omstillinger, fordi de forbedrer arbejdstagernes færdigheder.

Medlemsstaterne har bebudet og gennemført en lang række skattereformer til støtte for investeringer, beskæftigelse og social retfærdighed. Der er gjort fremskridt med at forbedre overholdelsen af skattereglerne, men bekæmpelsen af skattesvig, skatteundgåelse og skatteunddragelse er fortsat af afgørende betydning for at sikre en retfærdig fordeling af byrderne. For at finde den rette balance mellem effektivitet og retfærdighed kræves det, at de skatteindtægter, der er nødvendige for offentlige investeringer og velfærd, sikres. Efter arbejdsmarkedsreformerne i begyndelsen af 2016 er der blevet truffet færre nye foranstaltninger i det seneste år, og skattetrykket på arbejde, herunder for lavtlønnede, er fortsat højt i flere medlemsstater. I nogle lande øger beskatningen hindringerne for private investeringer. Der skal gøres mere for at forenkle overholdelsen af skattereglerne, bekæmpe tendensen til lånefinansiering og udforme bedre skatteincitamenter på forsknings- og udviklingsområdet.

Programmeringsperioden 2014-2020 under EU's flerårige finansielle ramme medførte for første gang et krav til medlemsstaterne om gennemførelse af forskellige reformer for at fremme og styrke virkningen af projekter gennem forhåndsbetingelser. De centrale områder for disse reformer er reglerne for offentlige indkøb, de strategiske politiske rammer i forhold til social inklusion, arbejdsmarkeder, uddannelse og administrativ effektivitet samt gennemførelsen af relevant EU-lovgivning. Disse krav medvirker til at forbedre investeringsklimaet og til at gøre det nemmere at mobilisere EU-fonde og gennemføre projekter støttet af Den Europæiske Fond for Strategiske Investeringer. Disse reformer skal følges op og implementeres af medlemsstaterne. I denne forbindelse er det vigtigt at opbygge administrativ kapacitet. Øget anvendelse af finansielle instrumenter har potentiale til at mobilisere yderligere EU-midler og øge deres effekt, men kræver, at forvaltningsmyndighederne har den fornødne viden og ekspertise.

¹¹ Se Europa-Kommissionens rapport fra 2016 med titlen "Single Market Integration and Competitiveness in the EU and the Member States".

Nye politiske foranstaltninger skal udformes og gennemføres i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter for at sikre, at en bredere vifte af interessenter føler et ejerskab. Der skal flere år til for at gennemføre mere komplekse reformer fuldt ud. Derfor skal deres udformning være evidensbaseret og aftales med centrale interessenter, f.eks. regionale og lokale myndigheder og arbejdsmarkedets parter. Medlemsstaterne er opmærksomme på behovet for at forbedre den sociale dialogsfunktionsmåde og effektivitet. Litauen, der modtog en landespecifik henstilling i 2016 om kapacitetsopbygning, har vedtaget en ny arbejdsmarkedslov, som regeringen forventer vil forbedre de kollektive overenskomstforhandlinger. Polen har oprettet et nyt råd for social dialog, og i Spanien er der indgået en ny aftale om dialog mellem arbejdsmarkedets parter. Til gengæld hersker der stadig tvivl om den reelle inddragelse af arbejdsmarkedet parter i reformerne af arbejdsmarkedet i nogle medlemsstater.

5.1 Investeringsfremme

Væksten i investeringerne er blevet forbedret på det seneste takket være gunstige finansieringsvilkår, en kapacitetsudnyttelse, der ligger over gennemsnittet på lang sigt, og et lavere pres med hensyn til nedbringelsen af virksomheders gæld i nogle lande. Der er imidlertid flere konjunkturmæssige og strukturelle faktorer, der forklarer det fortsat lave investeringsniveau. Den lave vækst i efterspørgslen og forventningerne om en svag potentiel vækst hæmmer fortsat et mere holdbart opsving i investeringerne. Investeringsniveauet i EU har historisk ligget på 21-22 % af BNP. Efter et fald til 19,4 % i 2013 er det nu gradvist stigende. De samlede investeringer forventes at stige en smule med 2,9 % i 2017 i både EU og euroområdet og fortsætte med at stige i 2018 med 3,4 % i euroområdet og 3,1 % i EU. Det er især vigtigt at stimulere de private investeringer, idet de tegner sig for 90 % af de samlede investeringer.

Investeringer i immaterielle aktiver er ved at blive bedre, om end det sker langsomt og fra et lavt niveau. Mens det betydelige fald i investeringer i udstyr og maskiner til dels forklarer faldet i produktiviteten efter krisen, er strukturelle problemer, der påvirker vare-, tjeneste-, kapital- og arbejdsmarkeder ansvarlige for den beskedne totalfaktorproduktivitet i Europa, som er vokset betydeligt mindre de sidste ti år end i andre økonomier. Der er et særligt behov for at øge investeringer i vidensbaseret kapital, støtte bæredygtige investeringer i overensstemmelse med principperne for den cirkulære økonomi, styrke det offentlig-private samarbejde og gøre bedre brug af nye instrumenter, herunder skattemæssige incitament.

Tilstrømningen af udenlandske direkte investeringer til EU er for tiden beskeden, og den handelsmæssige integration og diversificering i nogle dele af EU's økonomi er fortsat svag. Grundet sin åbne økonomi er EU førende inden for eksport og import af varer og tjenesteydelser, som tegner sig for 16 % af verdenshandelen. Over 30 millioner arbejdspladser i EU hænger direkte eller indirekte sammen med eksporten af varer og tjenesteydelser til resten af verden. Imidlertid er kun 13 % de europæiske små og mellemstore virksomheder aktive uden for EU, og medlemsstaterne kan gøre mere for at fremme små og mellemstore virksomheders deltagelse i international handel. Situationen varierer også betydeligt mellem medlemsstater, regioner og sektorer. Mens maskiner og udstyr i Tyskland, flyteknik i Frankrig, farmaceutiske produkter i Det Forenede Kongerige og i Danmark er førende på verdensplan, fortsætter en række sektorer og medlemsstaters andel i den globale handel med at falde. Begrundelsen for udenlandske investeringer og deres vilkår og karakter varierer betydeligt, og deres indvirkning på jobskabelse er også varierende. De lande, hvor de udenlandske direkte investeringer i EU kommer fra, er under forandring - mens USA og Japan stadig er aktive investorer, er der andre som f.eks. Kina og landene i Mercosur, der indtager

en stadig større plads. Det er vigtigt at garantere lige vilkår for indgående og udgående direkte udenlandske investeringer og bedre adgang for EU til markeder i tredjelande.

De hyppigste problemer for investeringer i medlemsstaterne er et ugunstigt erhvervsklima, en ineffektiv offentlig forvaltning og høje sektorspecifikke administrative og lovgivningsmæssige byrder og hindringer for investeringer. I flere medlemsstater fortsætter en række andre faktorer også med at hæmme investeringerne. Disse faktorer tæller stivheder på produkt- og arbejdsmarkederne, kvalifikationsmismatch og mangel på kvalifikationer, svagheder på forsknings- og innovationsområdet, komplekse skattesystemer, ineffektive retssystemer, sektorspecifikke hindringer, f.eks. på infrastrukturområdet, og hindringer for adgang til finansiering, navnlig for små og mellemstore virksomheder. I nogle medlemsstater er der stadig behov for at intensivere kampen mod korrupsion. Generelt er retsstatsprincippet og tillid til kvalitet og forudsigelighed i de lovgivningsmæssige, skattemæssige og andre politikker og institutioner også et vigtigt element i vurderingen af risici forbundet med investeringsbeslutninger.

Reformerne i flere medlemsstater er begyndt at adressere nogle af disse hindringer for investeringer. Betingelserne for adgang til finansiering er generelt blevet bedre, dels som følge af eksterne faktorer (i Kroatien, Irland og Litauen). Der konstateres visse fremskridt på arbejdsmarkedet og inden for undervisningssektoren (i Italien og Frankrig). Det samme gælder med hensyn til lovgivningsmæssige og administrative byrder (i Frankrig, Italien, Portugal og Slovenien), offentlige indkøb (Polen, Portugal og Sverige), den offentlige forvaltning (i Italien og Slovakiet) og retssystemet (Kroatien, Italien og Malta). Der er imidlertid kun gjort begrænsede fremskridt med hensyn til at fjerne sektorspecifikke lovgivningsmæssige hindringer, især i tjenestesektoren og netværksindustriene, samt hindringer i forbindelse med finansiering af forskning og innovation. Frankrig er fortsat med at lette de administrative procedurer for investeringer i industri- og tjenestesektoren gennem et omfattende forenklingsprogram.

Foruden arbejdet forbundet med den fælles tilsynsmekanisme for så vidt angår de store institutter i euroområdet er overvågningen af banksektoren blevet styrket på nationalt plan og EU-plan, og der er blevet gjort en indsats for at forbedre forvaltningen og afviklingen af misligholdte lån. I flere medlemsstater er aktivernes kvalitet i banksektoren blevet forværret under krisen, og det har stadig konsekvenser for kreditter og investeringer. Dette er tilfældet trods tendensen til et fald i antallet af misligholdte lån, nemlig til et EU-gennemsnit på 5,45 % af samtlige lån i andet kvartal 2016. Ikke desto mindre er der store forskelle mellem medlemsstaterne, og mange af dem registrerede et to cifret niveau (Bulgarien, Irland, Grækenland, Kroatien, Italien, Cypern, Ungarn, Portugal, Rumænien og Slovenien). Der er blevet truffet foranstaltninger til udvikling af et sekundært marked for misligholdte lån (f.eks. i Italien), men de mangler stadig at vise deres fulde effekt. Håndhævelsen af sikkerhedsstillelse og insolvens er blevet mere effektiv i nogle medlemsstater (f.eks. i Bulgarien, Kroatien, Italien og Cypern). Indretningen af offentlige eller private kapitalforvaltningsselskaber og tilsynsmæssige foranstaltninger, herunder krav om yderligere hensættelser og kapitalkrav såvel som en øget overvågning af gældssanering i forhold til målene for nedbringelsen af restancer, har bidraget til faldet i antallet af misligholdte lån i Bulgarien, Kroatien, Ungarn, Irland, Rumænien og Slovenien. I Italien er antallet af misligholdte lån faldet i den seneste tid, men afhændelsen af værdiforringede aktiver sker langsomt. Forringelsen af aktivernes kvalitet fortsatte i Portugal i første halvår 2016 og afspejler udviklingen i navnlig ejendoms- og bygge- og anlægssektoren. I Cypern og Grækenland, hvor de misligholdte lån steg til over 40 % i kølvandet på krisen, har de hidtil vedtagne foranstaltninger (herunder gældsopløsning, afhændelse af værdiforringede aktiver)

endnu ikke givet mærkbare resultater. Alt i alt er der brug for en mere beslutsom og omfattende indsats i flere medlemsstater for at nedbringe antallet af misligholdte lån sammen med reformer, der kan fremme omstruktureringen af deres banksystemer.

Medlemsstaterne har taget skridt til både at forbedre adgangen til egenkapital og udvikle alternative finansieringsformer såsom crowdfunding. Successen med den østrigske crowdfundinglov fra 2015 viser den stærke positive effekt af indretningen af en passende retlig ramme for sådanne alternative finansieringsformer. Andre medlemsstater såsom Spanien, Letland, Nederlandene og Ungarn har givet små og mellemstore virksomheder lettere adgang til finansiering og samtidig skabt nye muligheder for institutionelle investorer. Blandt de foranstaltninger, de har truffet, optræder sammenlægningen af offentlige støtteinstrumenter i en enkelt finansiel udviklingsbank, der fungerer som en one-stop-shop for virksomheder og tilbyder ikke-finansiel bistand såsom rådgivning og uddannelse. En anden foranstaltning består i at indrette en særlig statslig ordning for risikovillig kapital eller finansiering af vækst og andre former for investeringsfonde ("fund-of-funds"). Ikke desto mindre udgør adgangen til finansiering og de administrative procedurer fortsat store hindringer for vækst og investeringer i en række medlemsstater, særlig for opstartende og ekspanderende små og mellemstore virksomheder. Besværlige regler i forbindelse med opstart af virksomheder og opnåelse af tilladelser lægger stadig hindringer i vejen for investeringer til fordel for små og mellemstore virksomheder i en række medlemsstater.

De offentlige investeringer faldt betydeligt i de fleste medlemsstater under krisen og er ikke vendt tilbage til deres langsigtede niveau. Ud over direkte at påvirke outputvæksten er underinvestering i både materielle og immaterielle aktiver — såsom forskning og udvikling — til skade for produktiviteten på lang sigt på grund af mindre innovation og udbredelse af eksisterende teknologier. Det er vigtigt at fremme offentlige investeringer — særlig i uddannelse, infrastrukturer og forskning og innovation — og samtidig tage skridt til at mobilisere private investeringer. Disse bestræbelser bør også fokusere på kvaliteten af investeringer.

Der er blevet gennemført en række forbedringer af reglerne for offentlige indkøb de seneste år, både på EU-plan og i medlemsstaterne, men der er fortsat udfordringer. Hindringer for en effektiv praksis for offentlige indkøb hæmmer den økonomiske vækst og det indre markeds funktion. Årligt bruger offentlige myndigheder i EU omkring 14 % af BNP på offentlige indkøb, som er et vigtigt redskab til levering af offentlige politikker og opfyldelse af nationale strategiske mål. Velfungerende markeder for offentlige indkøb forstærker den nationale konkurrenceevne gennem stærkere offentlige finanser, mere målrettede investeringer og levering af tjenester af højere kvalitet, f.eks. infrastruktur eller e-forvaltning. I sundhedssektoren kan offentlige indkøb være nyttige til at opnå bedre værdi for pengene, når det gælder lægemidler og medicinsk udstyr. I flere medlemsstater er offentliggørelsesprocenten fortsat lav, hvilket resulterer i utilstrækkelig åbenhed over for grænseoverskridende forretningsmuligheder. Anvendelsen af konkurrencebegrænsende udbudsprocedurer, f.eks. udbud med forhandling, uden forudgående offentliggørelse, varierer betydeligt i medlemsstaterne fra næsten 0 % til over 20 %. Andelen af kontrakter, hvor der kun er ét bud, er også fortsat stort. Dette tyder på, at det indre marked for offentlige indkøb ikke er tilstrækkeligt integreret, og en yderligere åbning vil kunne stimulere den økonomiske effektivitet og vækst.

Sociale investeringer er en forudsætning for, at opsvinget lykkes og bliver varigt. Med støtte fra Den Europæiske Socialfond bidrager investeringer i aktive

arbejdsmarkedspolitikker til at forbedre leveringen af individualiserede tjenester og kapaciteten i den offentlige arbejdsformidling. Sociale investeringer bør også omfatte anvendelse af finansielle instrumenter såsom låneordninger til støtte for mikrovirksomheder og/eller sociale virksomheder, som er rettet mod specifikke befolkningsgrupper, f.eks. selvstændige, unge, unge mikrolåntagere, kvinder og handicappede. Investeringsplanen for Europa bidrager i stigende grad til disse investeringer, f.eks. ved at stille en garanti for lån til omkring 1 300 mikrovirksomheder i Polen. Den har dog langt fra nået sit fulde potentiale med hensyn til at fremme udviklingen af menneskelig kapital. Der skal gøres en yderligere indsats for at udforme instrumenter, der er tilpasset denne sektor, og for at sikre, at de sociale og økonomiske aktører arbejder tættere sammen.

5.2 *Strukturreformer*

Reformer til forbedring af arbejdsmarkedene og de sociale sikringsordninger

Mange medlemsstater har gennemført omfattende reformer af lovgivningen om jobbeskyttelse for at håndtere de segmenterede arbejdsmarkeder. Danmark har lanceret en reform af den aktive arbejdsmarkedspolitik og en pakke af foranstaltninger, som skal sikre, at det betaler sig at arbejde, og Polen har truffet foranstaltninger til at reducere den alt for omfattende anvendelse af civilretlige arbejdskontrakter. Virkningerne af disse reformer skal ses i sammenhæng med andre betingelser vedrørende institutioner, den offentlige forvaltning og produktmarkeder. Den usikkerhed og kompleksitet, der karakteriserer arbejdsretlige sager, kan løses navnlig ved at forkorte procedurernes varighed og fremme alternative tvistbilæggelsesprocedurer som f.eks. mægling. I Frankrig forventes den lov om ændring af bestemmelserne om uberettigede afskedigelser og forøgelse af mulighederne for tilpasning af arbejdsvilkårene på virksomhedsniveau, som blev vedtaget i august 2016, at bidrage til at mindske segmenteringen af arbejdsmarkedet.

Nogle medlemsstater har truffet foranstaltninger til at forbedre lønfastsættelsen. Det er afgørende, at lønudviklingen afstemmes med produktivitetsudviklingen over tid, hvis konkurrenceevnen skal forbedres. Det er imidlertid også vigtigt at sikre, at lønniveauerne muliggør en anstændig levestandard. Belgien har koblet løndannelsen tættere sammen med udviklingen i konjunkturerne og produktiviteten. I Finland er en ny lønfastsættelsesmodel under forhandling, hvor lønstigninger i sektorer for handelsbare varer danner basis for lønningerne i sektorer for ikke-handelsbare varer.

På trods af visse reformer for at reducere skattekiln på arbejde i en række medlemsstater er den fortsat høj i de fleste lande. Det er navnlig tilfældet i euroområdet. En høj skattekiln på arbejde øger arbejdsomkostningerne, sænker samtidig arbejdstagernes nettoløn og hæmmer dermed både efterspørgslen efter og udbuddet af arbejdskraft. I flere medlemsstater er der spillerum til at omlægge beskatningen til andre indtægtskilder, der i højere grad fremmer væksten, f.eks. miljø- og ejendomsskatter. En række medlemsstater, blandt andet Litauen, Ungarn og Østrig, har truffet foranstaltninger for at reducere skattekiln på arbejde, hovedsagelig til fordel for lavtlønnede arbejdstagere.

Bestemte gruppers deltagelse på arbejdsmarkedet er fortsat en udfordring i flere medlemsstater. For at sikre lige rettigheder, pligter og muligheder for alle er der behov for en politik, som er rettet mod at integrere sårbare grupper på arbejdsmarkedet. Navnlig statsborgere fra lande uden for EU og personer med indvandrerbaggrund er

underrepræsenteret på arbejdsmarkedet, og disse grupper har en højere arbejdsløshed og øget risiko for fattigdom og social udelukkelse. Det skyldes ofte en kombination af flere faktorer såsom begrænsede sprogkunderskaber, begrænset adgang til uddannelse, lavere kvalifikationer og forskelsbehandling. Disse udfordringer er blevet skærpet siden den økonomiske krise og senest med den øgede tilstrømning af asylansøgere. Nogle medlemsstater, blandt andet Tyskland, Østrig og Sverige, søger at håndtere disse udfordringer gennem målrettede foranstaltninger, der skal fremme integrationen af flygtninge på arbejdsmarkedet. Ligeledes kan foranstaltninger til at fremme kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet mindske de kønsbestemte uligheder og samtidig bidrage væsentligt til arbejdsmarkedets effektivitet og væksten i økonomien. På den baggrund har flere medlemsstater, herunder Irland og Slovakiet, f.eks. truffet foranstaltninger til at udvide udbuddet af børnepasning.

Medlemsstaterne skal sikre, at alle unge, også de lavt uddannede, får forbedret deres muligheder på arbejdsmarkedet. Det betyder bl.a., at arbejdstagere skal hjælpes med at tilpasse sig teknologiske ændringer og globaliseringen. Antallet af medlemsstater, der har truffet foranstaltninger til at forbedre den overordnede forvaltning af og sammenhæng mellem deres aktive arbejdsmarkedspolitik og offentlige arbejdsformidling, er stigende. Rumænien har styrket sin offentlige arbejdsformidling, og Ungarn er i færd med at træffe foranstaltninger til at styrke sin aktive arbejdsmarkedspolitik. I Estland har arbejdsevne-reformen været fuldt gennemført siden januar. Reformen skal sikre en bedre individuel støtte til integration på arbejdsmarkedet.

Deltagelsesfrekvensen for almen og erhvervsfaglig uddannelse er stadig stigende. Mange medlemsstater fortsætter reformen af deres uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer for at øge inklusionen og forbedre kvaliteten af resultaterne. Portugal har i de seneste år iværksat vellykkede initiativer for at udjævne forskellene i uddannelsesniveau, mindske skolefrafaldet og øge befolkningens grundlæggende færdigheder. Flere lande er i gang med reformer til forbedring af erhvervsuddannelsessystemerne.

En modernisering af de sociale sikringssystemer er afgørende for at sikre deres bæredygtighed og effektivitet og deres forbindelse til arbejdsmarkedet. Den demografiske udfordring understreger betydningen af en effektivitetsforøgelse i forbindelse med sociale udgifter. En integreret tilgang til støtte af arbejdsmarkedet, der kombinerer aktiveringstjenester med tilstrækkelig social beskyttelse og adgang til sociale ydelser af høj kvalitet, kan bidrage til at optimere afkastet af de offentlige udgifter. Malta har indført en pakke af foranstaltninger, der skal gøre det mere tiltrækkende at arbejde. Disse foranstaltninger er navnlig rettet mod kvinder og har til formål at øge deres lave deltagelse på arbejdsmarkedet. I Cypern er der indført en mindstelønsordning, som forventes at bidrage til at mindske fattigdom.

En række medlemsstater er nødt til at tilpasse deres beskatningssystemer og sociale sikringssystemer. Disse systemer kan have store fordelingsmæssige virkninger, der er meget forskellige fra land til land. Mellem 2010 og 2013 blev den stigende ulighed i den markedsbaserede indkomst i en række medlemsstater, bl.a. Tjekkiet, Spanien, Italien og Portugal, mindsket (og i nogle lande udlignet) af den stigende fordelingspolitiske virkning af skatter og sociale overførsler. I andre lande aftog den fordelingspolitiske virkning af skatter og overførselsindkomster betydeligt i samme periode og bidrog derfor heller ikke til at mindske uligheden i indkomster.

Reformer der skal fremme konkurrenceevnen

Medlemsstaterne har truffet foranstaltninger, der styrker den samlede konkurrenceevne. Således indgik de centrale arbejdsmarkedsorganisationer i Finland i februar 2016 en konkurrenceevnepagt for at øge den finske økonomis omkostningskonkurrenceevne med 5 % (som en del af en samlet forbedring af omkostningskonkurrenceevnen på 15 %). I Rumænien blev en bredt funderet strategi med titlen "Et konkurrencedygtigt Rumænien" godkendt i juli 2016. Dette vidner om, at der er politisk og samfundsmæssig enighed om, hvilke hovedområder der skal iværksættes tiltag for i perioden 2016-2020 for at bringe Rumænien på vejen mod en bæredygtig økonomisk udvikling.

Den hurtige udvikling i deleøkonomien kan bidrage til en forbedret konkurrenceevne og øget vækst. Nogle medlemsstater, regioner og byer er i gang med at indføre en ramme for udviklingen af deleøkonomien. Andre medlemsstater har en mere restriktiv tilgang til deleøkonomiens forretningsmodeller. Danmark er i færd med at udarbejde en samlet strategi, Nederlandene og Det Forenede Kongerige har opstillet en ramme for turistindkvarteringssektoren, og Estland og Litauen har medtaget nye forretningsmodeller i deres ramme for personbefordring i byer. I Belgien, Italien og Spanien er der store regionale forskelle, hvad angår reguleringen af aktiviteterne i deleøkonomien.

I deres reformer tager medlemsstaterne en lang række udfordringer op for at tiltrække og fremme investeringerne i det indre marked. Særligt reformen af markederne for serviceydelser skrider langsomt frem, og i mange medlemsstater udgør de lovgivningsmæssige restriktioner fortsat en hindring for investeringer i servicesektoren. Restriktive lovgivningsmæssige krav og besværlige administrative procedurer kan skabe hindringer for adgang til eller etablering på markedet. Der er stærke indikationer for, at servicesektorens funktion påvirker hele økonomien, ikke blot på grund af dens størrelse, men også på grund af dens forbindelse til andre sektorer af økonomien. En meget restriktiv lovgivning i servicesektoren, især inden for erhvervstjenester, fører til ineffektivitet og lav produktivitetsvækst. Dette påvirker virksomhedsdynamikken og investeringerne i servicesektoren, men har også indvirkning på fremstillingsindustrien. En konkurrencebegrænsende regulering i servicesektoren kan derfor medføre omkostninger i de efterfølgende produktionsled, der anvender denne sektors ydelser som mellemprodukter i produktionsprocessen.

Selv om reformerne i sektoren for liberale tjenesteydelser går meget langsomt, har der været en vis positiv udvikling. Efter en henstilling i 2016 har Frankrig vedtaget næsten al den afledte lovgivning, der var nødvendig for at gennemføre de ikke umiddelbart gældende bestemmelser i loven fra 2015 om vækst og økonomisk aktivitet. Det har gjort det muligt at ophæve visse begrænsninger for udøvelsen af en række lovregulerede erhverv. Reformens rækkevidde er imidlertid begrænset. Luxembourg ophævede i 2015 visse krav til kapitalandele og stemmerettigheder, der gjaldt for arkitekter og ingeniører, og afskaffede i 2016 de faste takster i forbindelse med offentlige udbud. De generelle restriktioner for disse liberale erhverv er dog stadig blandt de højeste i EU.

Nogle medlemsstater har fjernet restriktioner for at gøre detailsektoren mere velfungerende, mens andre har iværksat reformer. Finland og Danmark til hensigt at liberalisere planlovgivningens restriktioner, en udvikling der vil give detailhandlerne større fleksibilitet ved valget af placering af deres forretninger og tilpasningen af deres størrelse efter forbrugernes behov. Fremskridtene er imidlertid ikke lige store i alle medlemsstaterne. I

nogle medlemsstater er der en tendens til at indføre nye restriktive foranstaltninger i dagligvaresektoren, hvilket især påvirker udenlandske detailhandlere. Disse foranstaltninger hæmmer integrationen af det indre marked for detailsektoren.

Reformer i den offentlige forvaltning er afgørende for at kunne levere offentlige tjenester af høj kvalitet og fremme iværksætteriet, konkurrenceevnen og væksten. Spanien har næsten afsluttet gennemførelsen af de henstillinger, der blev fremsat i forbindelse med reformen af den offentlige forvaltning i 2013 (CORA). De spanske myndigheder forventer besparelser på op til 30,5 mia. EUR for offentlige tjenester som helhed og 3,44 mia. EUR for virksomheder og borgere.

Medlemsstaterne har truffet nogle foranstaltninger for at forbedre vilkårene for SMV'er, men der skal gøres mere. Medlemsstaternes indsats på dette område omfatter den fjerde nationale handlingsplan, der skal støtte SMV'er i Luxembourg, det omfattende forenklingsprogram i Frankrig, indførelsen af en livslang fritagelse for sociale bidrag for arbejdsgivere i Belgien for deres første ansættelse i perioden 2016-2020 og særlige skattefritagelser i Rumænien for sektorer med stor efterspørgsel og højt uddannelsesniveau. I mange medlemsstater er betingelserne for iværksætteri og vækst i SMV'er imidlertid fortsat vanskelige. Navnlig får iværksættere, der har været igennem en konkurs, i mange medlemsstater ikke en ny chance, eftersom insolvensordningerne er dyre og langvarige, og da der ikke findes bredt anlagte kampagner til bekæmpelse af stigmatisering af virksomhedskonkurser.

Medlemsstaterne fortsætter med at gennemføre reformer, yde støtte til eksportører og fremme hurtig internationalisering af deres nystartede virksomheder. Dette omfatter aktiv virksomheds- og finansieringsstøtte, salg fremmende foranstaltninger i udlandet gennem netværk af private virksomheder samt økonomisk diplomati og økonomiske partnerskaber. Sverige har påbegyndt gennemførelsen af sin nye eksportstrategi, der skal øge eksporten og investeringerne i udlandet. Et andet eksempel på god praksis på dette område er Italiens lov om nyetablerede virksomheder og landets nye "Business 4.0"-strategi, der bl.a. giver skattefradrag for egenkapitalinvesteringer i nystartede virksomheder og innovative SMV'er. Den nye strategi fremmer ligeledes vidensoverførsel og overgangen til højteknologiske sektorer med højt kompetenceniveau.

5.3 Sikring af en ansvarlig finanspolitik

De offentlige underskud og de offentlige gældskvoter i euroområdet og i EU forventes at falde set i lyset af den moderate vækst og de historisk lave rentesatser, men i et langsommere tempo. Ifølge Kommissionens seneste prognose forventes det offentlige underskud i euroområdet fortsat at falde i 2017 for derefter at stabilisere sig på 1,4 % af BNP (1,6 % i EU) i 2018. Den offentlige gældskvote forventes i 2016 at nå 91,5 % af BNP i euroområdet (85,1 % i EU). Denne indikator forventes at fortsætte sit gradvise fald og nå 89,2 % i euroområdet i 2018 (83,6 % i EU). Gældsreduktionen skyldes hovedsagelig overskud på den primære saldo og en mere gunstig sneboldeffekt som følge af reducerede renteudgifter, en beskeden realvækst i BNP og den forventede stigning i inflationen.

Medlemsstaterne skal støtte investeringer for at styrke opsvinget og finde den rette balance mellem holdbarhed og stabilisering. Kommissionen har for nylig udsendt en

meddelelse¹², hvori den opfordrer til en moderat ekspansiv finanspolitisk kurs og til en bedre fordeling af den finanspolitiske indsats i hele euroområdet. Med henblik herpå bør medlemsstaterne føre en finanspolitik, der er i overensstemmelse med stabilitets- og vækstpacten, og dermed sikre holdbarhed, samtidig med at de gør bedst mulig brug af fleksibiliteten i de gældende regler. De medlemsstater, der har et finanspolitisk råderum, bør udnytte dette med henblik på at understøtte investeringer for at styrke opsvinget og øge deres produktionspotentialer. Andre medlemsstater bør fortsætte konsolideringen af deres offentlige finanser.

Boks 1. Opdatering om overvågning under stabilitets- og vækstpacten.

I sin vurdering af eurolandenes udkast til budgetplaner for 2017, der blev offentliggjort i november 2016, tilkendegav Kommissionen, at for otte medlemsstaters vedkommende (Belgien, Spanien, Italien, Cypern, Litauen, Portugal, Slovenien og Finland) indebar planerne en risiko for, at stabilitets- og vækstpactens krav ikke ville blive opfyldt. Fem lande – Irland, Letland, Malta, Østrig og Frankrig – anså i det store hele at ville opfylde kravene, mens Tyskland, Estland, Luxembourg, Nederlandene og Slovakiet ville opfylde kravene. Tyskland, Luxembourg og Nederlandene forventedes desuden at ligge over deres mellemfristede budgetmål og blev opfordret til at gøre brug af det finanspolitiske råderum, men samtidig sikre de nationale offentlige finansers holdbarhed på lang sigt.

Vurderingerne for Spanien og Litauen som led i udkastet til budgetplan for november 2016 var baseret på udkast til budgetplan under antagelse om uændret politik, da disse lande havde forretningsministerier uden fulde budgetmæssige beføjelser. Siden da har de kommende regeringer i begge lande fremlagt ajourførte udkast til budgetplan, som Kommissionen afgav ajourførte udtalelser om den 17. januar 2017. I forbindelse med Spaniens ajourførte udkast til budgetplan blev det vurderet, at landet i det store og hele er i overensstemmelse med kravene i stabilitets- og vækstpacten. I forbindelse med Litauens ajourførte udkast til budgetplan blev det vurderet, at landet – ligesom i efteråret – stadig er i risiko for ikke at opfylde kravene i stabilitets- og vækstpacten.

Med udgangspunkt i de fleste medlemsstaters endelige budgetter for 2017 giver Kommissionens vinterprognose 2017 et grundlag for at vurdere, hvordan medlemsstaterne har taget hensyn til Kommissionens udtalelser om deres udkast til budgetplaner og har fulgt op på de tilsagn, de gav i Eurogruppen.

Hvad angår Belgien, Italien og Finland fortsætter Kommissionen med nøje at overvåge, om de overholder gældskriteriet, og den understreger vigtigheden af til stadighed at sikre streng overholdelse af de anbefalede strukturelle tilpasninger under stabilitets- og vækstpacten. Kommissionen bebudede i foråret 2016 at den ville fremlægge en ny rapport for Italien i henhold til artikel 126, stk. 3, i TEUF, så snart der var fremkommet nye oplysninger om tilpasningskursen i retning af den mellemfristede budgetmålsætning for 2017. Kommissionen fremlagde den ajourførte rapport den 22. februar.

Kommissionen vil inden for rammerne af det europæiske semester overvåge budgetudviklingen i samtlige medlemsstater på grundlag af de nationale reformprogrammer og stabilitets- eller konvergensprogrammerne, der skal forelægges senest i midten af april. Den vil rette henstillinger i maj og tage alle de proceduremæssige skridt, der er nødvendige under pacten.

Kommissionen vil i den sammenhæng også give sin fulde vurdering af, om Finland og Litauen opfylder kriterierne for at blive indrømmet fleksibilitet. Hvis det er tilfældet, vil det kunne forbedre vurderingen af disse landes overholdelse af stabilitets- og vækstpacten.

En passende finanspolitisk kurs er ikke kun et spørgsmål om fortegnet for og størrelsen af budgetbalancen, men også om sammensætningen og kvaliteten af de offentlige

¹² COM(2016) 727.

finanser, der ligger bag den. Medlemsstaterne bør forbedre de offentlige finansers sammensætning, bl.a. ved at skabe bedre plads til materielle og immaterielle investeringer. De offentlige udgifters produktivitet og effektivitet på alle forvaltningsniveauer bør gennemgås regelmæssigt, navnlig med hensyn til målet om at fremme retfærdighed. At sikre, at de nationale finanspolitiske rammer fungerer effektivt, vil bidrage til at nå disse mål.

Forbedringer i de nationale finansielle rammer kan favorisere vækstfremmende offentlige udgifter. Som reaktion på henstillingerne er mange medlemsstater fortsat med at styrke forskellige aspekter af deres finanspolitiske rammer. Østrig vedtog i januar 2017 en ny skatteudligningslov, der forenkler reglerne for overførsler mellem forskellige niveauer af den offentlige forvaltning. Italien afsluttede reformen af dets budgetprocedure og -struktur, der blev iværksat i 2009. Finland har i sin lovgivning nedfældet et utvetydigt "følg-eller-forklar"-princip for udtalelser fra landets uafhængige finanspolitiske institution om overholdelse af de nationale finanspolitiske regler. Derudover har der i visse medlemsstater været grundige overvejelser om, hvordan de nationale budgetmæssige rammer kan forbedres. Nederlandene og Sverige har nedsat særlige arbejdsgrupper (henholdsvis en rådgivende gruppe af højtstående embedsmænd og et parlamentarisk udvalg), der i løbet af 2016 har gennemgået de eksisterende rammer og foreslået forbedringer. I næsten alle medlemsstater spiller finanspolitiske råd nu en aktiv rolle i den nationale debat om finanspolitikken. De offentliggør jævnligt uafhængige vurderinger af budgetplaner og -resultater. Efter at det bulgarske finanspolitiske råd blev fuldt operationelt i første halvår af 2016, er Tjekkiet, Polen og Slovenien nu de eneste medlemsstater, der ikke har et operationelt finanspolitisk råd.

Kommissionen har gennemgået gennemførelsen af finanspagten. Kommissionen gjorde dette i henhold til traktaten om stabilitet, samordning og styring i Den Økonomiske og Monetære Union. Reglerne i finanspagten tjener til at forbedre overensstemmelsen mellem de nationale og europæiske finanspolitiske rammer og øge ejerskabet hertil i medlemsstaterne. Kommissionens rapport blev sammen med denne pakke vedtaget efter omfattende samråd med de 22 deltagende lande (landene i euroområdet samt Bulgarien, Danmark og Rumænien)¹³. Rapporten viser, at alle deltagende lande i høj grad har tilpasset deres nationale finanspolitiske rammer, så de er i overensstemmelse med finanspagten under hensyntagen til EU-lovgivningen.

En reform af pensions- og sundhedssystemerne kan forbedre de offentlige finansers kvalitet, da deres holdbarhed på mellemlang og lang sigt skaber store udfordringer set i lyset af de høje gælds niveauer og befolkningens aldring. På mellemlang til lang sigt står de fleste medlemsstater over for mellemstore eller store risici for så vidt angår holdbarheden¹⁴. Disse risici skyldes den offentlige gæld, der stadig forventes at være høj, og den forventede stigning i de aldersrelaterede offentlige udgifter. Risiciene viser, at der især inden for sundhedsområdet og i pensionssystemerne er behov for yderligere reformer, som på den ene side imødegår de budgetmæssige aspekter og på den anden side sikrer adgangen til

¹³ Samrådene sigtede mod at give de deltagende lande mulighed for at indgive bemærkninger til Kommissionens konstateringer, jf. artikel 8, stk. 1, i traktaten om stabilitet, samordning og styring i Den Økonomiske og Monetære Union.

¹⁴ Truslen mod den finanspolitiske holdbarhed blev vurderet til at være mellemhøj eller høj på mellemlang og lang sigt i: Belgien, Tjekkiet, Irland, Spanien, Frankrig, Kroatien, Italien, Cypern, Litauen, Luxembourg, Ungarn, Malta, Nederlandene, Østrig, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, Slovakiet, Finland og Det Forenede Kongerige. For en detaljeret vurdering af udfordringerne for den finanspolitiske holdbarhed henvises til Europa-Kommissionen (2017), "Debt Sustainability Monitor 2016", European Economy, Institutional papers, nr. 47.

sundhedsydelse og tilstrækkelige pensioner. Mange lande har særlig takket være de gennemførte pensionsreformer og den seneste finanspolitiske konsolidering gjort fremskridt, der har haft en positiv indvirkning på den langsigtede finanspolitiske holdbarhed.

Pensionssystemet i en række medlemsstater blev betegnet som en udfordring sidste år. Mange medlemsstater havde i de foregående år vedtaget omfattende pensionsreformer, men i de lande, der havde modtaget landespecifikke henstillinger i 2016, var der kun begrænsede eller slet ingen fremskridt i reformen af pensionssystemerne. Disse lande står stadig over for politiske udfordringer, der skal tackles ved at sikre bedre aktuarmæssig ækvivalens og en højere faktisk pensionsalder eller højere generelle beskæftigelsesfrekvenser.

Fremskridtene i reformen af sundhedssystemerne med det formål at sikre omkostningseffektivitet og adgang til sundhedsydelse, samtidig med at deres bæredygtighed sikres, varierer fra medlemsstat til medlemsstat¹⁵. Flere lande (Irland, Litauen, Østrig, Portugal, Rumænien, Slovenien og Finland) har gjort visse fremskridt med hensyn til gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger, der blev rettet til dem. Der er blandt andet gjort fremskridt med hensyn til forbedring af omkostningseffektiviteten, brug af udgiftsmål og udgiftsanalyser, omstilling til en mindre bekostelig sundhedspleje og begrænsning af uformel betaling. Andre lande har kun gjort begrænsede fremskridt. De reformer, der er iværksat i en række medlemsstater, skal føres videre og fremskyndes for at gøre sundhedssystemerne mere effektive, tilgængelige og robuste. Herved vil de i endnu højere grad kunne bidrage til befolkningens sundhed, den økonomiske fremgang og den sociale samhørighed. Reformerne omfatter følgende: sikring af adgang til rettidig sundhedspleje af høj kvalitet for alle, omstilling fra hospitalsbehandling til ambulant behandling, investering i sundhedsfremme, primær sundhedspleje og integreret pleje, forbedring af forvaltningen af systemerne, mere rationel anvendelse af lægemidler, anvendelse af medicinsk teknologivurdering, øget centralisering af de offentlige udbud, e-sundheds- og sundhedsinformationsværktøjer.

6. DE NÆSTE SKRIDT

Kommissionen vil fortsætte den konstruktive dialog med medlemsstaterne. Analyserne i landerapporterne vil blive drøftet med medlemsstaterne på bilaterale møder. Kommissionens næstformænd og de øvrige kommissærer vil aflægge besøg i medlemsstaterne for at afholde møder med regeringer, nationale parlamenter, arbejdsmarkedets parter og andre interessenter. Medlemsstaterne forventes at tage de påpegede udfordringer op i deres nationale reformprogrammer og deres stabilitets- eller konvergensprogrammer, der skal offentliggøres og forelægges Kommissionen senest i midten af april. Kommissionen vil drøfte de væsentligste konklusioner af den dybdegående undersøgelse med Europa-Parlamentet.

Det forventes, at medlemsstaterne inddrager de nationale parlamenter og arbejdsmarkedets parter tæt heri og gør et bredere udsnit af interessenter til aktive medspillere i reformprocessen. Eftersom en vellykket gennemførelse ofte afhænger af de

¹⁵ For en gennemgang af udfordringer og politiske løsninger i sundhedssektoren henvises til Europa-Kommissionen (2016): "Joint Report on Health care and Long-term Care Systems & Fiscal Sustainability", European Economy, Institutional papers, nr. 36.

lavere forvaltningsniveauer, har Kommissionen endvidere opfordret medlemsstaterne til i deres nationale reformprogrammer at redegøre for, hvordan de regionale og lokale myndigheder – afhængigt af kompetencefordelingen i de enkelte medlemsstater – er blevet inddraget i udarbejdelsen af programmet og i gennemførelsen og/eller udarbejdelsen af reformer.

TILLÆG 1 - INTEGRERET OVERVÅGNING AF MAKROØKONOMISKE OG FINANSPOLITISKE UBALANCER

	Proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer (PMU)¹⁶	Stabilitets- og vækstpagten (MTO: mellemfristet målsætning/EDP: proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud)	Bemærkninger
BE		Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet ¹⁷	
BG	Uforholdsmæssigt store ubalancer	Forebyggende del MTO mere end nået	
CZ		Forebyggende del MTO mere end nået	
DK		Forebyggende del MTO nået	
DE	Ubalancer	Forebyggende del MTO mere end nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
EE		Forebyggende del MTO nået	
IE	Ubalancer	Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet	

¹⁶ Både kategorien "ubalancer" og kategorien "uforholdsmæssigt store ubalancer" kræver specifik overvågning, der moduleres afhængigt af problemernes alvor.

¹⁷ Gældskriteriet: Hvis referenceværdien på 60 % for gældskvoten ikke er overholdt, indledes proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud over for den pågældende medlemsstat, efter at der taget hensyn til alle relevante faktorer og effekten af de økonomiske konjunkturer, hvis forskellen mellem gælds niveauet og referenceværdien på 60 % ikke reduceres med en tyvendel årligt (i gennemsnit over tre år). Overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet: En medlemsstat, der er omfattet af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud, får tre år til, efter korrektion af det uforholdsmæssigt store underskud, at opfylde gældskriteriet. Det betyder ikke, at gældskriteriet slet ikke er gældende i denne periode, da medlemsstater skal gøre tilstrækkeligt fremskridt i retning af at opfylde kriteriet i denne overgangsperiode. En negativ vurdering af de fremskridt, der gøres i retning af gældsreduktionsmålet i overgangsperioden, kan føre til indledning af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud.

EL		<p>Korrigerende del</p> <p>Uforholdsmæssigt stort underskud, frist for korrektion: 2016</p> <p>MTO nået; omfattet af overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet</p>	<p>Omfattet af et specifikt program for finansiel bistand</p>
ES	Ubalancer	<p>Korrigerende del</p> <p>Uforholdsmæssigt stort underskud, frist for korrektion: 2018</p>	
FR	Uforholdsmæssigt store ubalancer	<p>Korrigerende del</p> <p>Uforholdsmæssigt stort underskud, frist for korrektion: 2017</p>	
HR	Uforholdsmæssigt store ubalancer	<p>Korrigerende del</p> <p>Uforholdsmæssigt stort underskud, frist for korrektion: 2016</p> <p>MTO nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet¹⁸</p>	

¹⁸ Betinget af ophævelsen af EDP-afgørelsen baseret på validerede budgetdata for 2016.

	Proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer (PMU)	Stabilitets- og vækstpagten (MTO: mellemfristet målsætning/EDP: proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud)	Bemærkninger
IT	Uforholdsmæssigt store ubalancer	Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
CY	Uforholdsmæssigt store ubalancer	Forebyggende del MTO nået; omfattet af overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
LV		Forebyggende del MTO nået	
LT		Forebyggende del MTO nået	
LU		Forebyggende del MTO mere end nået	
HU		Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
MT		Forebyggende del MTO endnu ikke nået	
NL	Ubalancer	Forebyggende del MTO mere end nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
AT		Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af bestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
PL		Forebyggende del MTO endnu ikke nået	
PT	Uforholdsmæssigt store ubalancer	Korrigerende del Uforholdsmæssigt stort underskud, frist for	

		korrektion: 2016 MTO endnu ikke nået; omfattet af overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet ¹⁹	
RO		Forebyggende del MTO endnu ikke nået	
SI	Ubalancer	Forebyggende del MTO endnu ikke nået; omfattet af overgangsbestemmelsen vedrørende gældskriteriet	
SK		Forebyggende del MTO endnu ikke nået	
FI	Ingen ubalancer	Forebyggende del MTO endnu ikke nået; gældskvot over referenceværdien på 60 % af BNP	PMU afsluttet
SE	Ubalancer	Forebyggende del MTO mere end nået	
UK		Korrigerende del Uforholdsmæssigt stort underskud; frist for korrektion: 2016-17	

(*) Henstillingerne i henhold til "2-pack" (forordning nr. 473/2013) vedrørende de foranstaltninger, der skal træffes for at sikre en rettidig korrektion af landets uforholdsmæssigt store offentlige underskud, vedrører kun medlemsstaterne i euroområdet.

¹⁹ Betinget af ophævelsen af EDP-afgørelsen baseret på validerede budgetdata for 2016.

TILLÆG 2: FREMSKRIDTENE HEN IMOD EUROPA 2020-MÅLENE

Europa 2020-mål for EU	Data fra 2010	Seneste tilgængelige data	I 2020, baseret på seneste udvikling
1. Forøgelse af beskæftigelsesfrekvensen blandt de 20-64-årige til mindst 75 %	68,6 %	70,1 % (2015)	Målet vil sandsynligvis blive nået
2. Forøgelse af de kombinerede offentlige og private investeringer i FoU til 3 % af BNP	1,93 %	2,03 % (2015)	Målet vil sandsynligvis ikke blive nået
3a. Reduktion af drivhusgasemissioner med mindst 20 % i forhold til 1990-niveaet	Reduktion på 14,3 %	Reduktion på 22 % (2015)	Målet vil sandsynligvis blive nået
3b. Forøgelse af de vedvarende energikilders andel i det endelige energiforbrug til 20 %	12,8 %	16 % (2014)	Målet vil sandsynligvis blive nået
3c. På vej mod en forøgelse af energieffektiviteten med 20 %	Stigning på 5,7 % (primært energiforbrug)	Stigning på 10,7 % (primært energiforbrug, 2015)	Målet vil sandsynligvis blive nået
4a. Begrænsning af skolefrafaldet til mindre end 10 %	13,9 %	10,8 % (2016)	Målet vil sandsynligvis blive nået
4b. Forøgelse af den andel af befolkningen mellem 30-34 år, der afslutter en tertiær uddannelse, til mindst 40 %	33,8 %	39 % (2016)	Målet vil sandsynligvis blive nået
5. Indsats for at bringe mindst 20 millioner personer ud af risikoen for fattigdom og social udelukkelse	Stigning på 0,5 millioner (sammenlignet med basisåret 2008)	Stigning på 1,7 millioner (sammenlignet med basisåret 2008)	Målet vil sandsynligvis ikke blive nået

Kilder: Europa-Kommissionen, Det Europæiske Miljøagentur.

TILLÆG 3 – RESULTATER AF DE DYBDEGÅENDE UNDERSØGELSER PR. MEDLEMSSTAT

Bulgarien har uforholdsmæssigt store ubalancer. Sårbarhederne i den finansielle sektor ledsages af en høj gældsætning i virksomhederne, samtidig med at der er ufuldstændige arbejdsmarkedstilpasninger. Nettogælden over for udlandet er faldet på baggrund af et overskud på de løbende poster. Banksektoren har stabiliseret sig, men efterdønningerne af en svag forvaltning og tilsyn har endnu ikke fortaget sig. Myndighederne har afsluttet gennemgangen af aktivernes kvalitet og stresstesten for banksektoren samt gennemgangen af balancerne i pensionsfonde og forsikringselskaber. De berørte virksomheder er blevet pålagt opfølgende foranstaltninger, som dog endnu er ikke gennemført. Gældsnedbringelsen i virksomhedssektoren er forløbet velordnet, men langsomt, således at gælden i den private sektor og antallet af misligholdte lån stadig ligger på et højt niveau. Situationen på arbejdsmarkedet er blevet bedre, men beskæftigelsesniveauet er lavt, langtidsledigheden er høj, og der er fortsat et manglende match mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer. Der er iværksat politiske tiltag for at tage fat på de vigtigste kilder til ubalancerne, men der er behov for yderligere fremskridt for at håndtere de resterende sårbarheder i den finansielle sektor, blandt andet tilsynet med banker og ikkebanker samt svagheder i insolvenslovgivningen.

Tyskland har ubalancer. Det vedvarende, store overskud på betalingsbalancens løbende poster har en grænseoverskridende dimension og afspejler overskydende besparelser og beskedne investeringer i både den private og den offentlige sektor. Overskuddet på betalingsbalancens løbende poster steg yderligere i 2015 og 2016 og forventes fortsat at være højt. En afhjælpning af dette overskud har indvirkning på udsigterne for nedbringelsen af ubalancerne i resten af euroområdet, fordi en mere dynamisk indenlandsk efterspørgsel i Tyskland bidrager til at overvinde den lave inflation og lette behovet for gældsnedbringelse i stærkt forgældede medlemsstater. De offentlige investeringer er steget i de seneste år, men er i forhold til BNP stadig lave sammenlignet med euroområdet og i lyset af det finanspolitiske råderum og investeringsefterslæbet, der især findes på kommunalt plan. Til trods for de lave renter, der skaber gunstige finansieringsbetingelser, er erhvervslivets investeringer i forhold til BNP fortsat beskedne. Opsvinget i det private forbrug er fortsat, men husholdningernes opsparring har nået rekordhøje niveauer i euroområdet. Der er truffet foranstaltninger til at øge de offentlige udgifter og forbedre de finanspolitiske relationer mellem forbundsmyndighederne og delstaterne. Der bør iværksættes yderligere politiske tiltag for at styrke investeringerne, bl.a. ved at gennemføre en reform af servicesektoren, forbedre skattesystemets effektivitet og fremme erhvervsfrekvensen for sekundære forsørgere, lavtlønnede og ældre arbejdstagere for således at øge husholdningernes indkomster og imødegå virkningerne af befolkningens aldring.

Irland har ubalancer. Til trods for forbedringer i "strømmene" er der fortsat sårbarheder i form af en stor offentlig og privat gæld og store nettoforpligtelser over for udlandet. Den kraftige produktivitetsvækst i de seneste år har bidraget til en forbedret konkurrenceevne, og den seneste forværring i nettostillingen over for udlandet synes at være drevet af faktorer, der ikke har sammenhæng med den indenlandske økonomi. Som følge af den kraftige fremgang er de private og offentlige gældskvoter stadig høje, men er begyndt at falde. Andelen af misligholdte lån er i de seneste år aftaget, men er fortsat høj. Bankerne har et solidt kapitalgrundlag, og deres rentabilitet bliver gradvis bedre, men er dog stadig lav.

Boligpriserne stiger hastigt, hovedsagelig som følge af begrænsninger på udbudssiden, men de var sandsynligvis også undervurderede. I de seneste år er der truffet politiske foranstaltninger for at styrke den finansielle sektor, omstrukturere gælden, øge boligudbuddet og gøre de offentlige finanser holdbare på lang sigt. Yderligere foranstaltninger er under forberedelse.

Spanien har ubalancer. Det stærke økonomiske opsving støtter fortsat genoprettelsen af balancen i økonomien. Store ubalancer i form af udenlandsk og indenlandsk gæld, både offentlig og privat, på baggrund af en høj arbejdsløshed udgør imidlertid fortsat sårbarheder, der har betydning ud over landegrænserne. Genoprettelsen af balancen i udenrigshandelen skrider frem, da der siden 2013 har været overskud på betalingsbalancens løbende poster. Men nettoforpligtelserne over for udlandet er fortsat meget høje, og det vil tage tid, før de når ned på et holdbart niveau. Gældsreduktionen i den private sektor skrider også fremad understøttet af gunstige vækstbetingelser, mens den sundere finanssektor understøtter den økonomiske aktivitet. Der er imidlertid stadig behov for gældsnedbringelse, især for husstandene. På grund af store om end faldende underskud forventes den offentlige gældskvote ikke at begynde at falde på trods af det meget solide opsving. Selv om der har været en betydelig reduktion i arbejdsløsheden i de seneste tre år, er den fortsat meget høj. Der er truffet foranstaltninger til at styrke konkurrenceevnen, men yderligere politiske tiltag vil bidrage til at opretholde overskuddet over for udlandet, sikre en varig nedbringelse af det offentlige underskud og fremme en bæredygtig vækst.

Frankrig har uforholdsmæssigt store ubalancer. I en situation med lav produktivitetsvækst kan den høje offentlige gæld og svage konkurrenceevne indebære fremtidige risici, der har betydning ud over landegrænserne. Konkurrenceevnen er begyndt at forbedre sig og eksportmarkedsandelene har stabiliseret sig i de seneste år. Den dæmpede produktivitetsvækst forhindrer imidlertid en hurtigere genopretning af omkostningskonkurrenceevnen på trods af foranstaltningerne til reduktion af arbejdsomkostningerne og en moderat lønudvikling. Overskudsmargenerne uden for den finansielle branche er forbedret noget siden 2013, men influerer fortsat negativt på investeringerne. Den offentlige gæld vokser stadig, om end i et langsommere tempo, og risiciene for holdbarheden på mellemlang sigt er høje. Tidligere politiske tilsagn er blevet omsat i handling for at forbedre produkt- og arbejdsmarkedernes funktion og SMV'ernes konkurrenceevne. Selv om de seneste reformer har givet anledning til betydelige fremskridt, er der stadig nogle politiske udfordringer, som skal tages op. Der vil være behov for en yderligere indsats, navnlig med henblik på at øge effektiviteten af de offentlige udgifter og beskatningen, reformere systemerne for minimumsløn og arbejdsløshedsunderstøttelse og forbedre uddannelsessystemet og erhvervs klimaet.

Kroatien har uforholdsmæssigt store ubalancer. I en situation med lav potentiel vækst er der sårbarheder forbundet med størrelsen af den offentlige og private gæld og udlandsgælden, der hovedsagelig er i fremmed valuta. Overskuddet på betalingsbalancens løbende poster er begyndt at føre til et fald i bruttoudlandsgælden, som dog fortsat er højt. Den hurtigere økonomiske genopretning bidrager til en yderligere reduktion i den private gældskvote, og fra i år er også den offentlige gældskvote på nedadgående kurs. På trods af de seneste tab har den finansielle sektor stadig et forholdsvis solidt kapitalgrundlag, og rentabiliteten er i bedring. Andelen af misligholdte lån er begyndt at falde, men er fortsat høj. I de seneste år er der truffet en række foranstaltninger vedrørende insolvensregler og forøgelse af fleksibiliteten på arbejdsmarkedet, og de offentlige finanser er blevet markant forbedret, men fremskridtene i forbindelse med gennemførelsen af strukturreformer har været stagnerende siden midten af 2015. Der er fortsat mangler i politikken, navnlig vedrørende forvaltning af de offentlige

finansier, modernisering af den offentlige forvaltning, forbedring af erhvervsklimaet og tackling af den lave erhvervsfrekvens.

Italien har uforholdsmæssigt store ubalancer. I en situation med et stort antal misligholdte lån og arbejdsløshed indebærer den høje offentlige gæld og langvarige svage produktivitetsdynamik fremtidige risici, der har betydning ud over landegrænserne. Den offentlige gældskvote forventes at stabilisere sig, men er som følge af forværringen af den strukturelle primære saldo og en dæmpet nominel vækst endnu ikke på vej nedad. Konkurrenceevnen er fortsat svag, da produktivitetsdynamikken har været dæmpet, hvilket også skyldes det kun langsomme opsving i investeringerne. Antallet af misligholdte lån er først for nylig begyndt at stabilisere sig og presser stadig bankernes overskud og udlånspolitik, hvor der i en situation med vanskelig adgang til kapitalmarkeder kan opstå kapitaliseringsbehov. Erhvervsfrekvensen og beskæftigelsen er stigende, men arbejdsløsheden – især langtidsledigheden – er høj, hvilket kan have negative konsekvenser for den fremtidige vækst. Efter positive reformer af budgetproceduren, arbejdsmarkedet, banksektoren, insolvensprocedurer, retssystemet og den offentlige forvaltning er reformtempoet siden midten af 2016 aftaget, og der mangler fortsat politiske tiltag, navnlig med hensyn til konkurrence, beskatning, bekæmpelse af korruption og reform af rammerne for kollektive overenskomstforhandlinger.

Cypern har uforholdsmæssigt store ubalancer. Den meget høje andel af misligholdte lån tynger den finansielle sektor, og den høje private og offentlige gæld og udlandsgæld hænger som en skygge over økonomien i en situation med høj arbejdsløshed og lav potentiel vækst. Der er stadig underskud på betalingsbalancens løbende poster, og det er ikke tilstrækkeligt til at sikre en bæredygtig udvikling i nettoforpligtelserne over for udlandet. Den offentlige gæld forventes at have toppet, men den nuværende lempelse af finanspolitikken vil formentlig bremse den nødvendige tilpasning. På trods af en omfattende omstrukturering af banksektoren og bedre kapitalpositioner er antallet af misligholdte lån langsomt faldende, men stadig meget højt. Utilstrækkelig håndhævelse af kontrakter, ineffektivitet i retssystemet og flaskehalse i forbindelse med gennemførelsen af lovgivning for tvangsauktioner og insolvens hindrer gældsnedbringelsen i den private sektor og reduktionen af antallet af misligholdte lån. Reformtempoet er aftaget siden 2016, og der mangler fortsat politiske tiltag i forhold til den offentlige forvaltning, finanspolitisk styring, retssystemet og tinglysningslovgivningen, elektricitet og privatisering.

Nederlandene har ubalancer. Disse ubalancer er relateret til den høje private gæld og det store overskud på betalingsbalancens løbende poster, der har betydning ud over landegrænserne. Gælden i den private sektor er i de seneste år kun faldet meget langsomt. Den nominelle realkreditgæld er stigende på baggrund af boligpriser, der igen er begyndt at vokse. Det store overskud på betalingsbalancens løbende poster, der hovedsagelig afspejler strukturelle træk ved økonomien og de politiske rammer for ikkefinansielle selskaber, er faldende på grund af øget indenlandsk efterspørgsel. Behovet for gældsnedbringelse i husholdningerne bidrager til den samlede opsparring. De seneste foranstaltninger, der tager sigte på at reducere skatteken på arbejde, kan bidrage til at stimulere den indenlandske efterspørgsel. Der er imidlertid fortsat politiske udfordringer, hvad angår pensionsreformer og rentefradrag for lån i fast ejendom med henblik på at mindske ubalancen i incitamenterne til at optage realkreditlån.

Portugal har uforholdsmæssigt store ubalancer. Den store nettogæld over for udlandet og den ligeledes store private og offentlige gæld og høje andel af misligholdte lån gør økonomien

sårbar i en situation med faldende, men stadig høj arbejdsløshed og lav produktivitet. Den potentielle vækst halter stadig bagefter i forhold til niveauet før krisen, hvilket skyldes vedvarende flaskehalse og ufleksible produkt- og arbejdsmarkeder samt omfattende eksterne ubalancer. Betalingsbalancens løbende poster ligger fortsat under det niveau, der er nødvendigt for en betydelig justering af nettogælden over for udlandet, og enhedslønomkostningerne er stigende som følge af en svag produktivitetsvækst og øgede lønninger. Den private gæld er faldende, mens den offentlige gæld har stabiliseret sig i en situation, hvor der stadig er behov for gældsnedbringelse. Det store antal misligholdte lån har endnu ikke stabiliseret sig, og i kombination med en lav rentabilitet og relativt svage kapitalbuffer udgør dette en risiko for bankernes balancer. Situationen på arbejdsmarkedet er blevet bedre, men ungdomsarbejdsløsheden og langtidsledigheden samt segmenteringen af arbejdsmarkedet er stadig betydelig. Reformtempoet er aftaget siden 2014, og der mangler fortsat tiltag i relation til produkt- og tjenestemarkederne, færdigheder og innovation, finanspolitisk holdbarhed, omstrukturering af virksomhedernes gæld og fleksibiliteten på arbejdsmarkedet.

Slovenien har ubalancer. Der er sårbarheder i form af svagheder i banksektoren, gældsætning i virksomhederne og finanspolitiske risici. De eksisterende ubalancer aftager gradvist, hvilket blandt andet skyldes den fornyede vækst. I virksomhedssektoren er der sket en væsentlig gældsnedbringelse, og de private investeringer, også i form af direkte udenlandske investeringer, er begyndt at stige igen, selv om mængden af udenlandske virksomheders direkte investeringer i Slovenien stadig er lav i forhold til sammenlignelige lande i regionen. Den offentlige gæld nåede sit højdepunkt i 2015, og for de kommende år forventes en regulering i nedadgående retning. Fremskridtene i omstruktureringen af banksektoren blev ledsaget af en hastigt dalende andel af misligholdte lån, en tendens der forventes at fortsætte. Regeringen har truffet de nødvendige foranstaltninger til at konsolidere og omstrukturere banksektoren og forbedre forvaltningen af statsejede virksomheder. Der er imidlertid behov for yderligere politisk handling for at tackle virksomhedernes gæld og de resterende svagheder i den finansielle sektor for at sikre de offentlige finansers holdbarhed på lang sigt og forbedre erhvervs klimaet.

Finland har ikke ubalancer. Finland har i de seneste år oplevet et tab af konkurrenceevne i forbindelse med nedgangen i centrale sektorer og højere lønstigninger, end produktiviteten berettiger til. Den potentielle vækst er faldet efter krisen, og der forventes kun en svag vækst i arbejdskraftens produktivitet. Banksektoren har et solidt kapitalgrundlag og er rimelig rentabel. Andelen af misligholdte lån er lav. Den private gæld i forhold til BNP stiger, men i et langsommere tempo. Den offentlige gæld er steget kraftigt i de seneste år, men ligger fortsat på et relativt beskedent niveau, og stigningstakten er faldet i den seneste tid. En dynamisk sektor af nystartede virksomheder understøtter den strukturelle udvikling. Efter kraftigt pres fra regeringen nåede arbejdsmarkedets parter til enighed om foranstaltninger til at forbedre omkostningskonkurrenceevnen for lønomkostninger og til at øge virksomhedernes modstandsdygtighed gennem en mere fleksibel lønfastsættelsesmekanisme. Endvidere er der truffet foranstaltninger for at begrænse incitamentet til at optage for store realkreditlån. Der er opstået nye politiske udfordringer i forbindelse med den fortsatte stigning i langtidsledigheden, hvilket understreger behovet for en mere målrettet aktiv arbejdsmarkedspolitik og for fortsatte investeringer i livslang læring og erhvervsuddannelse.

Sverige har ubalancer. Den vedvarende stigning i de allerede overvurderede boligpriser kombineret med den fortsatte stigning i husholdningernes gæld indebærer risiko for en ukontrolleret korrektion. Den allerede høje gældsætning i husholdningerne stiger fortsat, mens

boligpriserne, der synes at være overvurderede, også stiger i højt tempo. Selv om bankerne tilsyneladende har et tilstrækkeligt kapitalgrundlag, kan en ukontrolleret korrektion også påvirke den finansielle sektor negativt, da bankernes eksponering for realkreditlån til husholdningerne vokser. I så fald kan også nabolandene blive ramt, da svenske bankkoncerner har systemisk betydning i den nordisk-baltiske region. Myndighederne er meget bevidste om de stigende risici, og har derfor i de senere år truffet foranstaltninger for at begrænse væksten i realkreditlån og fremme boligbyggeriet. De hidtil gennemførte politiske foranstaltninger har imidlertid ikke været tilstrækkelige til at modvirke overophedningen på boligmarkedet. Generelt mangler der politiske tiltag i forhold til den boligrelaterede beskatning, den makroprudentielle ramme og håndteringen af flaskehalse for udbuddet af nye boliger. Der er også hindringer for en effektiv udnyttelse af den eksisterende boligmasse.
